

СВЯТКОВО-ОБРЯДОВА ПРАКТИКА ПЛАСТУ ЯК ПРЕДМЕТ ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглядається святково-обрядова практика української молодіжної скаутської організації Пласт. Ритуальна культура Пласту має цілком відчутний зв'язок з скаутською ритуалістикою і українською народною обрядовістю. Разом з тим Пласт на різних історичних етапах виявляє високий рівень креативності у витворенні нових звичаїв та обрядів.

Ключові слова: молодіжна субкультура, календарна обрядовість, поминальна обрядовість.

Ця стаття є спробою застосувати фольклорно-етнографічний підхід до вивчення субкультури молодіжної організації.

Пластові не дуже пощастило з дослідженнями. Це не значить, що бракує публікацій на цю тему. Вони є, однак переважно мають інформаційно-пізнавальний, методичний та популярний характер. З власне наукових досліджень про Пласт варто насамперед назвати фундаментальну працю Б.Савчука про історію цієї організації (від початків до Другої світової війни)¹.

Серед літератури інформаційно-пізнавального і методичного характеру можна виділити: а) публікації першого етапу історії Пласту (1912 – 1930-і рр.), докладно проаналізовані у згаданій праці Б.Савчука²; б) діаспорні видання, здійснені пластовим видавництвом³. Що діється в Пласті сьогодні можна з'ясувати з пластових веб-сайтів⁴.

Предметом цього дослідження є субкультура Пласту, вироблена протягом його існування за майже столітню історію. Джерелами для дослідження стали: а) пластові видання, що містять докладну інформацію про його основні засади, організаційну будову, правила, ритуалістику, атрибутику, символіку тощо⁵; б) мемуарна література⁶; в) окрім публікацій, автором цікаво було ознайомитися з діяльністю окремої пластової організації, з її архівними матеріалами. І в центрі уваги опинилась Едмонтонська станиця (Канада)⁷; г) знайдену інформацію значно доповнили опитування, здійснені автором у 2008 – 2009 рр.⁸

Таким чином, джерельна база різноманітна, і вона дає змогу проникнути в такі питання, як "міфологія" (в широкому розумінні слова) Пласту на різних етапах його існування, в тому числі пластова символіка, ритуалістика, антропоніміка; процеси фольклоризації в субкультурі Пласту, ігрова культура тощо.

Обрана нами методика класична для фольклорно-етнографічного дослідження: описовий (емпіричний) метод з широким цитуванням першоджерел, до якого додається метод систематизації і класифікації цитованого матеріалу, а також метод загального аналізу, базований на принципі індукції.

Пласт – це організація української молоді для патріотичного всебічного виховання (перший тип); Пласт – це гра (другий тип); Пласт – це фундамент УВО (Української військової організації), прообраз української армії, – читаємо в інших поясненнях.

Усі ці визначення характеризують різні історичні етапи Пласту, у якому можна виділити три⁹: 1. ініціальний, або західноукраїнський (період від 1911 року до Другої світової війни), він був інспірований і проходив "під прапором" національно-визвольних ідеалів; 2. "еміграційно-діаспорний" (спершу європейський, а пізніше переважно північноамериканський), базований на ідеї виховання, яка реалізовувалася через гру (кінець 1940-х років до здобуття Укра-

Автор висловлює глибоку подяку Андрію Горняткевичу та Радомиру Білашу за надані ґрунтовні консультації.

їною незалежності); 3. сучасний (відроджений в Україні, формально консолідований з північноамериканським і новостворений у країнах нової української еміграції). Останній етап характеризується й офіційним включенням Пласту в світову організацію скаутського руху.

У ході історії Пласт виробив свою субкультуру. Під терміном "субкультура" мається на увазі "комунікативна система, що самовідтворюється в часі"¹⁰.

Загальні риси пластової субкультури такі:

По-перше, це міська субкультура. Судячи з опублікованих матеріалів, а також опитувань респондентів, Пласт в Україні був переважно поширений серед міської і містечкової молоді. Те ж саме спостерігаємо і в Північній Америці. Екологічний момент ("таборування", "мандрівки"), центральний в ідеології як скаутингу, так і Пласту, по суті, має характер туристичної, а часом і "екстремальної" субкультури. Мандрівництво й таборування розраховані не на тих, хто живе в природі і спілкується з нею постійно (як сільські діти), а на тих, для кого перебування поза містом є своєрідним випробовуванням, викликом (тобто для міських дітей). У Радянському Союзі існувала "туристична субкультура" з різними спеціалізаціями, так само розрахована на міський контингент. "Головною характерною прикметою, що об'єднує всі підгрупи (*туристів* – М.Г.), є обов'язкове часове перебування поза звичайними умовами проживання (поза містом), перебування в стані руху"¹¹.

По-друге, як було зазначено вище, офіційно це молодіжна організація. Принаймні такою вона була на початку свого існування, пізніше стали формуватися старшопластунські курені, однак там також перебували люди досить молодого віку, нехай навіть і одружені.

По-третє, на всіх історичних етапах Пласт був ігровою субкультурою.

Окрім цих загальних рис, Пласт у різні періоди мав свою специфіку. Зокрема, першому, ініціальному, етапові притаманні риси мілітарної і навіть підпільної субкультури. На другому етапі Пласт пройшов розвиток від "емігрантської" до субкультури діаспори, що успішно функціонує в умовах багатокультурного суспільства. На третьому етапі Пласт намагається стати провідною молодіжною організацією, яка (в ідеалі) повинна заповнити той простір у соціумі, який багато років займали піонерська та комсомольська організації.

Отже, тепер варто переорієнтуватися на етнографічне/соціоантропологічне дослідження однієї з сфер субкультури Пласту, а саме ритуалістики.

Важливою формою діяльності будь-якої спільноти є ритуал. У Пласті ритуал – це той хребет, кістяк, який тримає його як систему. У пластовій літературі спеціальні обряди носять назву "пластові церемоніали": "Пластові церемоніали є важливим засобом впливу на психіку молодої людини. Ми, в Пласті, маємо багато церемоніалів, які можуть мати позитивний вплив на формування характеру пластуна, викликати емоційний зв'язок з пластовою організацією і її ідеалами. Наші пластові церемоніали є "пересяклі" "душевними тонкостями", пластовою романтикою і вродистістю"¹². "Приклади пластових церемоніалів: пластова присяга, відзначення заснування пластового гуртка, перехід з уладу в ула, відкриття і закриття дня на таборі, переобрання проводу, відкриття і закриття пластової ватри на таборі, нічний "тихий алярм" на таборі"¹³.

Пласт – добре структурована організація ієрархічного типу. Природно, що перехід з однієї стадії в іншу в межах ієрархії повинен був бути маркований відповідним обрядом. Пласт має добре продумані і за десятиліття відшліфовані перехідні обряди.

Структурними елементами обряду переходу є випробовування і власне ініціація або посвячення.

У пластовій термінології випробувальний етап носить назву "проби". Для кожного перехідного етапу існувала своя програма підготовки до іспиту, що включала в себе як інтелектуальну частину (зокрема, знання історії, культури України, організаційних та ідейних засад), так і перевірку практичних навичок, необхідних під час туристичних походів (мандрівок, прогулянок, таборування).

У різний період "проби" мали різний зміст, міняючись відповідно до історичних обставин. А.Горняткевич, якому пощастило побувати до створення Пласту в США в американській скаутській організації, згадує: "Відмінність між американським скаутингом і українським, що в першому були такі умови, які легко було подолати. Щоб стати скаутом, прийняти скаутську присягу, були дуже мінімальні вимоги. Після того хлопчик вважався повноправним скаутом, але тоді роз-

починався скаутський шлях. І (тоді вже він) проходив дальші етапи, які його могли зацікавити. "Ми, українці, мали набагато складніші вимоги. Згодом їх змінили, спростили"¹⁴.

Посвячення є (або має бути) центральною подією в житті члена певної соціальної групи. Принаймні це спостерігається протягом тисячолітньої історії людства. В різних субкультурах цей обряд може бути більш або менш урочистим, сакралізованим, помпезним, тривалим тощо. Так чи інакше, антропологи, етнологи, фольклористи всього світу, стикаючись з субкультурою якоїсь соціальної групи, завжди концентруються на цьому ритуалі.

О.Тисовський взяв кістяк ритуалу зі скаутингу і "нашарував" на нього багато деталей, які на його думку, мали відповідний до Пласту сенс. На практиці це відбувалося по-різному, залежно від історичного етапу і місця Пластової організації.

З інтерв'ю:

М.Г.: Опишіть, як відбулося Ваше долучення до Пласту? Як проходила церемонія вступу? Згадайте, як Ви давали присягу?

Р.Б.: Пластову юнацьку присягу я приймав після завершення першої юнацької проби. Церемонія відбувалася вночі, в Українському Парку на північ від Вінніпеґу. Присягався разом зі своїм гуртком, у присутності інших членів куреня і нашого виховника, перед ватрою – тобто приватно. Присягу і Обіт вивчав напам'ять заздалегідь. Наступного раня приїхали інші пластуни зі станиці, щоб відбутися Свято Весни. Ті, які нас завважали з новими причіпленими відзнаками, вітали¹⁵.

Природно, цей обряд з роками змінився. В діаспорі він пройшов трансформацію від таємності і мало не підпільності до публічності, за активної участі (як спостерігачів) батьків.

Щодо сучасного історичного періоду, то з новин порталу www.plast.org.ua можна з'ясувати, що для "заприсяження" пластунів вибирають якесь пластове свято, зокрема, річницю першої присяги в Пласті¹⁶, звичай таємності не побутує.

Традиція приймати нових членів на якісь свята чи урочистості існувала ще на Україні на початковому етапі історії Пласту. Як правило, пластуни проходили іспити прилюдно. "При цьому особливо цінувалися їхні навички передавати прикмети того звіра, що був тотемом гуртка: олень – спритний, лис – хитрий і т.д."¹⁷ З 1928 р. фіксується звичай проведення "Свята пластового закону", на яких давалися обіцянки, наприклад, протягом місяця не порушувати пластового закону, цілий тиждень не брехати тощо.

Наведений джерельний матеріал свідчить про те, що пластовий обряд переходу базувався на формальному кістякові скаутського ритуалу, однак при цьому містив (містить) у собі українське "змістове наповнення". Пластові ритуали переходу мають стабільні компоненти: присягу, іменування, долучення до "сакральних" атрибутів, предметів (прапор, знамено), символічне долучення до товариства, привітання "новонавернених". З погляду антропології віку, пластові обряди "іменування", "посвячення", "впису", "присяги" є важливими соціалізаційними заходами, що маркують перехід з однієї вікової групи до іншої.

Однією з найважливіших сфер застосування обрядів переходу є поховальна і поминальна. Культ предків є важливим складником пластової ритуалістики. На першому історичному етапі пластуни брали активну участь у визвольній боротьбі, воювали в окремому легіоні Українських Січових Стрільців під час Першої світової війни, багато з них загинуло в боях. "Коли ж траплялось, що помирав пластун, опікун чи добродій, злітались за покликом серця з різних кінців їхні товариші. Іноді в церемонію похорону вносились пластові елементи. Так миттю розлетілася по Львову звістка про смерть 24 лютого 1938 року визначного добродія УПУ о. Тита Войнаровського, за посередництва якого зводились табори на Соколі. Ховали його у соборі св. Юра у Львові. Як і колись, тільки не в одностроях, стали у почесну варту пластові таборовики. Домовину покрили Пластовим прапором з тризубом і лілеєю. Так само з участю великої маси пластунів ховали о. Василя Глібовицького, у помешканні якого під Чорногорою молоді мандрівники завжди знаходили притулок під час численних походів по Гуцульщині"¹⁸, на похороні І. Франка пластуни вишикувалися у пластунських одностроях.

Стабільною традицією на першому етапі Пласту став звичай "опіки" і вшановування могил пластунів. Початок цього звичаю пов'язують з акцією упорядкування стрілецьких могил на горі Маківка 11 – 14 серпня 1921 року, здійснену членами Львівського та Стрийського кошів.

Дотепер у Пласті є звичай говорити про смерть пластуна: "Відійшов на вічну ватру", саме

під такою назвою з'являються некрологи в пластових порталах¹⁹. У "Лісових чортів" був звичай під час таборової ватри лишати місце для тих, кого вже не було з ними²⁰. Вважається, що колись всі пластуни зустрінуться на небі біля вічної ватри²¹.

Вивчивши матеріали з сучасного життя Пласту, детально зафіксовані сайтом www.plast.org.ua, можна виявити, що старі пластунські традиції вшанування предків існують у відродженому Пласті й досі. Серед подій 2008 – 2009 років можна назвати перепоховання останків солдатів, що загинули під час першої світової війни, в м. Сколе Львівської обл. (8.08.09) і, відповідно, участь у жалобній церемонії²²; відзначення 19 липня 2009 р. 65-ої річниці бою під Бородами, під час якої члени куреня "Ватага Бурлаків" взяли участь у церемонії перепоховання труни з останками вояка дивізії "Галичина" та невідомого вояка²³; вшанування жертв НКВС на місці сумних подій, що відбувалися в Биківнянському лісі за радянських часів²⁴; в липні у Польщі відбувся міжнародний скаутський табір із впорядкування православного цвинтаря тощо.

Важливою структуроутворювальною силою будь-якої соціальної спільноти є календар. Як відомо, регулярне повторення одного свята/події в певний день календаря створює відчуття традиції, спадкоємності, наступництва, що, в свою чергу, зміцнює громаду як етнічну одиницю.

Звичайно, практично неможливо простежити, що і як святкували в кожній станиці протягом кожного року. Тому під час аналізу в цьому параграфі застосовується відбірковий принцип.

О.Тисовський у своїй книзі "Життя в Пласті" наводить перелік пластових календарних свят²⁵, добре знаючи церковний календар, він включив у свій перелік усі найголовніші релігійні свята (Великдень, Різдво, Трійцю), а також вибірково ті свята, які з певних причин (наприклад, покровительства) були ключовими саме для Пласту (Покрову, Святого Юрія, Святого Андрія). Його список календарних свят якнайкраще відповідав потребам першого (західноукраїнського) історичного етапу Пласту, коли всі вони святкувалися в природному загальнонародному контексті.

В умовах еміграції стає неактуально відзначати всі перераховані в першому випадку свята. Деякі виходять із загального обігу, стають вузько церковними. Список церковних свят у пластовому календарі скорочується, натомість додаються світські акції, що відповідають новим потребам української громади в діаспорі.

Проте все-таки можна простежити, що в Пластовому календарі різних часових періодів є постійні компоненти, які існували майже завжди в Пласті, святкувалися в різних підрозділах в один і той самий час щороку. Разом із тим є заходи, які не були "прикріплені" до певної дати календаря, а планувалися у зручний для пластунів час. Деякі з них були одноразовими акціями.

Застосовуючи функціональний підхід, можна виділити такі групи пластових свят і урочистостей: традиційні календарно-обрядові свята ("Коляда", "Св. Юрія", "Свято Миколая" тощо); відзначення річниць важливих історичних подій ("Листопадове свято") або пам'ятних дат історичних осіб (Тараса Шевченка); пластові забави; поминальні дні.

Зупинімося на деяких календарних подіях Пласту.

Свято Юрія (6 травня) – обов'язкове у пластовій ритуалістиці. Цей святий є покровителем скаутів²⁶. 24 квітня 1925 р. святого Юрія (Георгія) було затверджено покровителем Пласту. Святкування св. Юрія відбулося 10 травня 1925 р. на Чорній горі біля с. Брюховичі поблизу Львова. На нього зібралися всі львівські курені. На Україні зазвичай цю подію відзначали як свято весни, початок "літнього сезону", акції проводили на природі з ватрою і піснями. Це була добра нагода зробити сходини (тобто збори), провести проби (пластові іспити).

Листопадове свято – традиційно ключова подія в Пластовому календарі. Листопадове свято організовувалося на честь відзначення річниці так званого Листопадового зриву (вар.: "Листопадовий Чин", "Листопадове Повстання") – українського національно-визвольного повстання, що відбулося в ніч з 31.X на 1.XI.1918 р. у Львові, внаслідок якого було проголошено Західноукраїнську Народну Республіку. У цей день відбувалися пластові урочисті події, в тому числі поминальні, а також пластова присяга. Листопадове свято і досі є стабільним компонентом у календарі пластових станиць²⁷, хоча, за деякими даними, воно іноді вилучається з календаря²⁸.

Згадані факти демонструють, як Пласт інкорпорував у свою субкультуру події загальнонаціонального значення.

Цікаво простежити, яким є календар подій сучасного Пласту в Україні. Щоб з'ясувати це, ми проаналізували рубрику "події" на пластовому порталі www.plast.org.ua за один рік (серпень 2008 – серпень 2009 р.). Після аналізу стало зрозуміло, що у новітній пластовій традиції виникли інновації, які внесли свіжий струмінь в святкування давніх українських свят.

Наприклад, пластунам стало нецікаво святкувати Різдво лише у традиційному ключі. І саме тому був інкорпорований новий скаутський звичай "Вифлеємський вогонь". Ця акція вже 10 років існує в Україні. Цьому скаутському звичаю вже більше 20 років: "Вифлеємський вогонь" приходить до нас завдяки "скаутській естафеті", яку започаткували австрійські скаути. Вони запалюють свої свічки у Вифлеємі і розповсюджують Світло як символ миру, любові, братерства та єдності, додаються до цього Різдвяні вітання і побажання. До Європи Священний вогонь перевозять скаути, Україною – його поширюють члени Пласту національної скаутської організації України, які передають цей вогонь до церков та інших організацій²⁹.

Новини пластового порталу зафіксували святкування Дня соборності, який є традиційним для пластового календаря, однак із певними інноваціями. Наприклад, у станиці Козова пластуни відзначили це свято не помпезними акціями з Богослужіннями, а зорганізували гру-квест³⁰.

"День Пласту" (річниця першої Пластової присяги) можна кваліфікувати як головне сучасне пластове корпоративне свято. В аналізованому 2008/2009 році воно відбувалося в багатьох станицях. З докладних описів відчувається, що звичаєвість цього свята не уніфікована. Це пов'язано з його порівняно недавньою появою в пластовому календарі. Воно було введено в обіг за часи Незалежності України, тож досі не існує усталеного сценарію щодо його святкування.

"Свято весни" традиційно присвячене покровителю Пласту св. Юрію³¹. В станицях пластуни "під цю подію" відкривали таборовий сезон.

Ознакою літнього циклу в усіх субкультурах туристичного напрямку є те, що в цей період активно відбувається таборування. Сучасний Пласт в Україні не складає винятку.

Окрім таборування, важливою подією в сучасній пластовій календарній традиції є сходження на Говерлу разом з Президентом України. Відомо, що це один із нових і, треба сказати, ефектних звичаїв внесених за правління В.Ющенка, зокрема, в 2009 р. члени Пласту несли стійку біля прапора та символічного знаку, коли його відкривав президент³².

Осінній цикл Пластового календаря традиційно ознаменувався святом Листопадового зриву, про яке йшлося вище. У 2008 році ця дата була відзначена в декількох станицях, зокрема, в Самборі та Львові, де відбулися локальні ігри³³.

Отже, короткий огляд календарно-обрядової пластової діяльності свідчить про те, що Пласт став спадкоємцем народних календарних традицій і водночас залучив у свою субкультуру ряд власних звичаїв. У цій сфері відчувається майже повна відірваність від скаутських традицій. Виняток становлять свято Юрія (цей святий є покровителем і скаутів, і пластунів) і нововведена традиція "Вифлеємського вогню". У цій ритуальній сфері відчуваються активні процеси фольклоризації, які завжди носять біполярний характер: з одного боку, відбувається "стерилізація" анахронізмів, з іншого боку, акумулюються нові ритуальні одиниці. В сучасному Пласті виникають нові звичаї, які є компіляцією (комбінацією, "аплікацією") традиційних звичаєвих одиниць і "свіжих", модних у суспільстві акцій. "Осучаснення" старих пластових звичаїв виявляє себе також в уникненні помпезності, засідань, переключення на теренові ігри, в активізації таборових компонентів в старих "нетаборових" звичаях (див. традиції тернопільських пластунів). Загальною модою є харитативний характер подій. На різні свята пластуни намагаються підтримати сиріт, неповносправних та літніх людей, а також взяти участь у позаритуальних добродійних акціях³⁴.

Таким чином, субкультура Пласту – це самодостатня, добре зорганізована, самовідтворювальна в часі й просторі комунікативна система. За майже 100 років свого існування Пласт виробив яскраву ритуалістику, символіку, звичаєвість, створив багату ігрову спадщину і навіть термінологію. Джерелами формування цих культурних явищ є як "батьківський" скаутський досвід (особливо в сфері обрядів посвячення, урочистому етикеті, символіці), так і народна культура українців (особливо в календарній і поминальній обрядовості, пісенності). Разом із тим Пласт виявив високу креативність у переробці наявних і витворенні нових, власних "внутрішніх" звичаїв, обрядів, ігор, пісень тощо.

Субкультура Пласту виявляє ознаки як ознаки постфольклору, так і "класичної" фольклорної традиції.

Субкультура Пласту, як і будь-яке явище культури, має циклічно-спіральний алгоритм: все в ньому періодично потворюється і відтворюється на новому історичному витку. Столітня історія цієї організації - це вже солідний культурний досвід, який заслуговує на подальше всебічне вивчення. Особливо зараз на часі розгорнути активну збирацьку роботу, аби зберегти пластову фольклорну спадщину для наступних поколінь.

¹ Савчук Б. Український Пласт: 1911 – 1939. – Чернівці, 1996.

² Там само. – С. 49 – 58.

³ Тисовський О. Життя в Пласті: Посібник для пластового юнацтва. – Торонто-Детройт. – 1961; Посібник зв'язкового для виховної праці в уладі пластунів юнаків. – Торонто-Нью-Йорк. – 1970; Франів І. Батькам про Пласт. – Торонто. – Перше видання, 1977; Друге видання, 1986; Пласт: Програма УПЮ: Перший Етап на ступінь Учасника/Учасниці; Другий Етап на ступінь Розвідувача, Розвідувачки; Третій Етап на ступінь Скоба, Вірлицю. – 1994 (місця видання не вказано); Бачинський Л. Перші кроки: Матеріали до проб. – Пластове видавництво "Молоде життя", 1949 (без місця видання); Старосольський Ю. Велика гра. – Вашингтон-Філадельфія. – Дітройт: Пластове видавництво "Молоде життя", 1979; Посібник зв'язкового: для виховної праці в уладі пластунів юнаків. – Торонто, 1970 та ін.

⁴ Див., зокрема, www.plastscouting.org, <http://www.plast.ca>, і особливо <http://www.plast.org.ua/>

⁵ Див. видання в примітці № 3, де містяться правильники та інструкції, якими користувалися в діаспорі в перші 30 – 40 років, а також матеріали, подані на українському сайті Пласту <http://www.plastscouting.org/codeks/index.aspx>, де містяться документи, якими пластуни керуються нині: Статут Конференції Українських Пластових Організацій (2001), Правильник внутрішньої дії Головної Пластової Булави (2005), Правильник внутрішньої дії Головної Пластової Ради (2004), Правильник Пластового Вишкільного Фонду ім. Дрота (1989), Правильник Уладу Старшого Пластунства (1979), Правильник Уладу Пластового Сеніорату (1994), Правильник про пластовий однострій і відзнаки: Частина I (1975), Правильник про пластовий однострій і відзнаки: Частина II (1976), Правильник Кадри Виховників і Виховниць УПЮ (2007), Правильник Орлиного Кругу (1998), Об'ява Головної Пластової Булави про пластовий прапор і знамена (1999).

⁶ На байдаках: Виправа II куреня "Лісові чорти" на Поліссі в 1930 році. – Детройт, США, 1957; 15-ліття Пласту в Едмонтоні: Спомини. – Едмонтон, 1963. – С. 13; деякі спогади містяться в: Савчук Б. Український Пласт... Ми цитуємо їх за цим виданням; 30-ліття Пласту в Едмонтоні. – Едмонтон, 1978 та ін.

⁷ Висловлюємо глибоку подяку Надії Цинцар, зав. архівом Едмонтонської станиці, за надану можливість скористатися архівними матеріалами.

⁸ Висловлюємо подяку всім респондентам, які надали авторові докладну інформацію: Андрію Горняткевичу (А.Г.), Богдану Медвідському (Б.М.), Марії Дитиняк (М.Д.), Надії Цинцар (Н.Ц.), Радомиру Білашу (Р.Б.), Софії Скрипник (С.С.), Марії Росляк (М.Р.), Зеновії Ханас (З.Х.), Ірині Миськів (І.М.) та іншим.

⁹ Існує також інший – детальніший поділ історії Пласту на періоди. Див.: <http://www.plast.org.ua/en/history/>

¹⁰ Щепанская Т.Б. Традиции городских культур // Современный городской фольклор. – М., 2003. – С. 29.

¹¹ Шумов К.Э., Абанькина Е.В. Фольклор и обряды туристов // Современный городской фольклор. – С. 103.

¹² Інструкція // Архів Едмонтонської станиці Пласту: папка VIII-9.

¹³ Там само.

¹⁴ Зап. М. Гримич від Андрія Горняткевича, 29.03.09 в м. Едмонтон (Канада).

¹⁵ Зап. М. Гримич від Радомира Білаша 5.07.09 в м. Едмонтон.

¹⁶ <http://www.plast.org.ua/news?newsid=3310>.

¹⁷ Савчук Б. Вказ. праця. – С. 143.

¹⁸ Там само. – С. 219.

¹⁹ <http://plastcleveland.org/Vichna%20Vatra.htm>, <http://www.plast.org.ua/news?newsid=3177>, <http://www.plast.org.ua/news?newsid=2979>, <http://www.plast.org.ua/news?newsid=2920> та ін.

²⁰ На байдаках. Вказ. праця. – С. 33.

²¹ Зап. М. Гримич від Ірини Миськів, 20.08.09, Україна.

²² <http://www.plast.org.ua/news?newsid=3632>

²³ <http://www.plast.org.ua/news?newsid=3586>

²⁴ <http://www.plast.org.ua/news?newsid=3406>

²⁵ Подається за: Тисовський О. Життя в Пласті. – С. 379 – 381.

²⁶ БіПі, ідучи за англійською традицією (св. Юрій – патрон Англії), зробив його й патроном скаутського руху (принаймні в Англії) (Прим. А.Горнятевича)

²⁷ http://plasticleveland.org/Lystopadove_sviato_2008.htm.

²⁸ Див. вище свідчення Р.Білаша про календарні свята.

²⁹ <http://www.plast.org.ua/news?newsid=2949>

³⁰ <http://www.plast.org.ua/news?newsid=3056>

³¹ Див.: <http://www.plast.org.ua/news?newsid=3399>

³² <http://www.plast.org.ua/news?newsid=2614>

³³ <http://www.plast.org.ua/news?newsid=2780>, <http://www.plast.org.ua/news?newsid=2643>

³⁴ <http://www.plast.org.ua/news?newsid=3162>

В статье рассматривается празднично-обрядовая практика украинской молодежной скаутской организации Пласт. Ритуальная культура Пласта содержит хорошо ощутимую связь со скаутской ритуалистикой и украинской народной обрядностью. Вместе с тем, Пласт на разных исторических этапах демонстрирует высокий уровень креативности в создании новых обычаев и обрядов.

Ключевые слова: молодежная субкультура, календарная обрядность, поминальная обрядность.

The article deals with the ritual activities of Ukrainian youth scout organisation PLAST. Ritual culture contains strong ties with scout rituals and Ukrainian folk rituals. Plast within different historical periods also demonstrates high level of creativity in construction and promotion of new rituals and customs.

Key words: youth subculture, calendar rituals, commemorative rituals.